

**AZ ERŐK MEGÓVÁSA A LÖVÉSZ ALEGYSÉGEK SZEMSZÖGÉBŐL,
A MAGYAR ÉS AMERIKAI HADERŐ SZABÁLYZATI HÁTTERE ALAPJÁN**

Jelige: Cula

Lezárva: 2013. 11. 16.

1. BEVEZETÉS

A katonai műveletek sajátossága, hogy veszélyt jelentenek az azokat végrehajtó katonák és eszközök életére, épségére, egészségi, ill. műszaki állapotára. Ez mindig is így volt és nagy valószínűséggel így is marad. Napjainkra azonban az ütőképes haderő felállítása és fenntartása olyan erőforrásokat igényel a fenntartó államok részéről, hogy nem engedhető meg sem az élőerő, sem pedig a haditechnika elpocsékolása. Éppen ezért született meg az erők védelme (Force Protection) fogalomköre. Egyes részterületei és szabályai már régebben is léteztek, csak nem így hívták, ill. nem helyezték a katonai gondolkodók egységes rendszerbe.

Az ezredfordulón már kezdtek kialakulni az ez irányú szabályzatok, szakutasítások. Magától értetődő módon, a katonai műveletekben napjainkban legjobban érintett USA fegyveres erői számára készült el a legteljesebb egységes szabályrendszer. Ennek legfontosabb eleme az FM 3-37 Force Protection. A kiadásának célja az eddig felgyülemlett tapasztalatok átvitele a haderő tevékenységét meghatározó szabályzatokba, valamint az eddigi „szokásjog” alapján történő alkalmazás egységesítése. Ez a szabályzat elhelyezi az erők védelmét a hadművészet rendszerében, meghatározza részterületeit és az ezekkel kapcsolatos feladatokat, valamint az ezen feladatok végrehajtásáért felelős személyeket. Kiadása óta (2009) etalon lett a NATO szövetséges országok számára, hiszen ez jelenleg a kérdéskörrel legalaposabban foglalkozó okmány a Szövetségben.

Dolgozatom témája az amerikai és a magyar szabályrendszer összehasonlítása harcászati szinten lövész alegységek vonatkozásában, főleg a század-szakasz szintre koncentrálni. Célom, hogy a két rendszer megvizsgálása után egymás mellé állítsam azokat, ezáltal kimutatva az eltéréseket. Célom, hogy megkeressem ezen eltérések okait, mi az, ami hiányzik, mi az, ami másképpen van értelmezve, továbbá, hogy miért helyes ez vagy sem.

2. AZ ERŐK VÉDELME A US ARMY FM 3-37 ALAPJÁN

2. 1. Definíció:

Az erők védelme alatt értjük minden olyan katona, civil személy, felszerelés, körlet, információ és infrastruktúra megőrzését, – legyen az a műveleti területen belül vagy azon kívül – amely valamilyen hatással van a feladat végrehajtásának sikerességére.¹

Az erők megóvása a harc azon tartalmi eleme, amely lehetővé teszi a csapatok harcképességének megőrzését, biztosítja a döntő helyen és időben történő alkalmazásuk feltételeit.

2. 1. 1. Az erők megóvása magába foglalja:

- a hadműveleti támogatás rendszabályait;
- a katonák egészségéről való gondoskodást, harci moráljuk fenntartását;
- a fedező biztosítást;
- a saját csapatok által okozható veszteségek elkerülését;
- a csapatok vezetését.

2. 1. 2. Az erők védelmének formái:

- elrettentés
- megelőzés
- biztosítás
- passzív védelem

¹ FM 3-37 Force Protection p.9. letöltve: 2013.04.28.

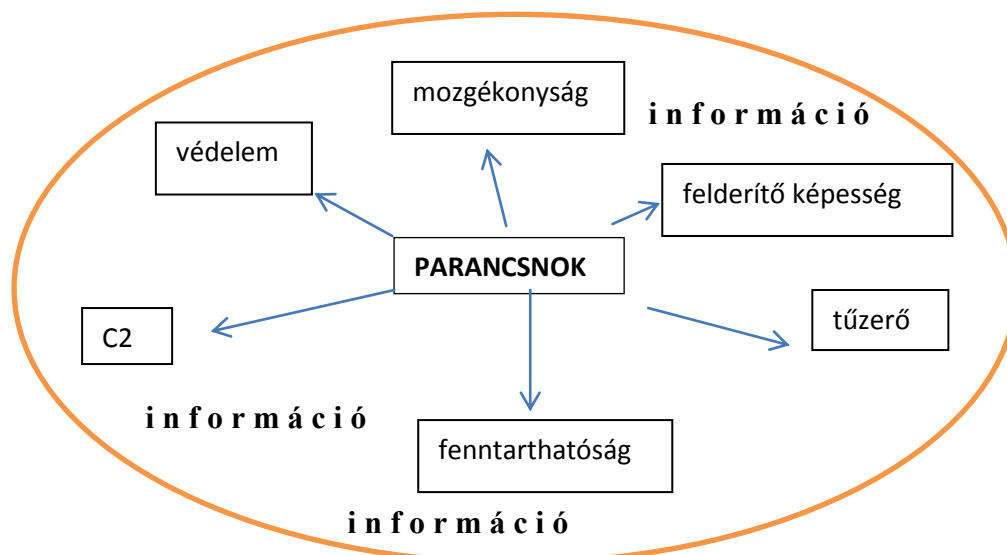
- károk csökkentése

2. 1. 3. A védelem alapelvei:

- háromdimenziós
- integrált
- több szintű
- redundáns (= túlbiztosított)
- hosszantartó

Az erők védelme az adott kötelék harcértékét jelentősen befolyásolja. Nem mérhető abszolút egységben, minősége függ a vezetéstől, a feladatok prioritizálásától, az erőforrások elosztásától. A védelem maximalizálásához elengedhetetlen, hogy a harcérték 5 eleméhez (mozgékonyosság, felderítő képesség, tűzerő, C2², fenntarthatóság) hozzáadjuk a vezetést és az információt, így érhető el, hogy kiegészítő vagy hozzáadott módon növeljük a védelmet

Azonban óvakodni kell attól, hogy a védelem maximalizálása ne csökkentse a műveleti szabadságot!



1. ábra: A harcérték elemei és azok kapcsolatrendszere³

Minden katonai tevékenységnek önmagából eredő védelmi tulajdonsága van. Ezek között megkülönböztető kiegészítő és megerősítő tulajdonságokat.

- Kiegészítő: egy rendszert vagy szervezetet egy másik rendszer vagy szervezet véd annak alaprendeltetéséből kifolyólag.
- Megerősítő: hasonló képességű és feladatú erők, ill. rendszerek összevonása

2. 1. 4. Az erők védelme területei

A védelmi képesség az össz harcképesség egyik eleme, 12 különálló területre osztható:

1. lég- és rakétavédelem
2. személyi biztosítás
3. információvédelem
4. baráti tűz elkerülése
5. műveleti terület biztosítása
6. anti terrorizmus

² Command and Control = vezetés és irányítás

³ FM 3-37 p. 14.

7. túlélőképesség
8. EÜ biztosítás
9. ABV védelem
10. Katonai rend és fegyelem fenntartása
11. A művelet biztonsága
12. Tűzszerész feladatok

2. 1. 4. 1. Lég- és rakétavédelem:

Az ellenséges légi tevékenységgel, ill. közvetett irányzású fegyvereinek tüzevel kapcsolatos ellentevékenységeket foglalja össze. A légvédelmi harc megvívása elsősorban a légvédelmi szakalegységek feladata. Az ő munkájuk egy kiegészítő védelmi forma. A légvédelmi harc megvívása során különösen nagy figyelmet kell fordítani a baráti tűz elkerülése érdekében a célok azonosítására a földön és a levegőben egyaránt.

Megkülönböztetnek légvédelmi és közvetett irányzású fegyverek elleni védelmi berendezéseket. A közvetett irányzású tűz elleni eszközök olyan tűzeszközök tüze ellen véd, amelyek ellen a klasszikus légvédelmi eszközök hatástalanok. Ilyenek pl.: aknavető, tűzéség, rakéta sorozatvetők, RPG, házilag barkácsolt rakéták stb. Ilyen eszközök pl. a US Navy Phalanx rendszeréből kifejlesztett Iron Dome (Vaskupola) rendszer, mellyel Izrael védi egyes részeit a palesztin rakétatámadásoktól. Továbbá a bagdadi Zöld Zónát is ilyen eszközökkel védték. A fontosabb objektumok környékén Afganisztánban is találkozhatunk ilyen rendszerekkel. A lég- és rakétavédelem ezen része már jelentősen átfedi Az erők védelmének a műveleti terület biztosítása területét.

Mint fentebb említettem, az amerikaiak háromszintű légvédelmi riasztási helyzetet különböztetnek meg:

- **piros:** az ellenséges csapás akármikor várható, vagy éppen most folyik. Ebben az esetben az ellenséges légi eszközök tevékenységi körzetén bőven belül tartózkodunk, ill. nagy az esélye, hogy az ellenség közvetett irányzású eszközeivel támadja az erőinket
- **sárga:** ellenséges csapás valószínű. Az ellenség rendelkezik a csapás kiváltásához a megfelelő eszközökkel. Továbbá akkor is a sárga szint van érvényben, amikor azonosítatlan légi eszköz repül olyan távolságra a saját erőinktől, ahonnan akár csapást is mérhetne.
- **fehér:** az ellenség csapásának kicsi a valószínűsége.

Ezen szintek megállapításáért a parancsnok a felelős.

A baráti tűz elkerülése érdekében szintén háromszintű fegyverhasználat-korlátozási rendszert vezettek be:

- **szabad:** minden olyan célra tüzet lehet vezetni, ami nem barátinak van azonosítva
- **szoros:** az ellenségesnek azonosított és ellenségesen viselkedő célokra szabad tüzelni
- **tilos:** kizárólag önvédelemből, vagy konkrét tűzparancsra lehet tüzelni

2. 1. 4. 2. Személyi biztosítás

Azon katonai, civil és diplomáciai tevékenységek összessége, amelyek célja, hogy az eltűnt vagy elszigetelt személyek ne válhassanak tússzá ill. hadifogollyá, valamint ha mégis bekövetkezett, akkor ezen személyek „visszaszerzése”.

A hagyományos háború megvívása során ezek a személyek tipikusan az ellenséges terület fölött katapultált pilóták, ellenség mélységében dolgozó mélységi felderítő és/vagy különleges műveleti csoportok, nagy értékű hadifoglyok (pl. magas beosztású főtisztek, tábornokok) lehetnek. Az aszimmetrikus háború megvívása során is jelentős a veszély, hiszen a haderő tagjai sokkal szélesebb felületen érintkeznek a helyi lakossággal, ezáltal nagyobb az esély, hogy például a felkelők elraboljanak egy katonát. Ha az ellenség birtokába ilyen személyek

kerülnek, akkor nemcsak a jól képzett katonák testi épsége/élete forog veszélyben, hanem az információbiztonság területe is súlyos csorbát szenvedhet.

Éppen ezért a parancsnoknak a műveleti környezet értékelése során nagy figyelmet kell fordítania az ilyen esetek elkerülésére. Korlátozásokat kell bevezetnie a személyi állomány és a helyi lakosság közötti érintkezésre vonatkozóan. Az ellenség mélységébe kiküldött erők részére természetesen gondoskodni kell a visszatérés lehetséges útvonalairól. A lelőtt hajózők kimentéséért felelős kutató-mentő szolgálatot kell felállítani és üzemeltetni.

Alegység szinten a személyi biztosítás feladatköre az elszigetelt, elszakadt katonák visszaszerzésének kérdéskörére szűkül. Az egyes katonáknak meg kell határozni, hogy mi a feladatuk, ha elszakadnak az alegységüktől.⁴ Ennek a tájékoztatónak a következő pontokból kell állnia:

- Mikor jelenthetjük ki, hogy a katona elszakadt a saját alegységétől?
- Merre menjen a katona? Annak érdekében, hogy ezzel tisztában legyen, ismernie kell az alegysége feladatát, a mozgásának irányát és sebességét. Gyülekezési körleteket, valamint ORP-kat⁵ kell kijelölni a feladat megkezdése előtt, valamint az utánra is.
- Mit tegyen a katona? Milyen tevékenységi formákat kövessen, ha elszakad (mozgásmódok, hang- és fényálcá esetleges megtörésének lehetőségei), ill. mi az, amit semmilyen körülmények között ne tegyen.
- Jelek és jelzések. Ennek a legfőbb forrása a harcparancs ötödik pontja, a baráti tűz elkerülése érdekében az abban foglaltakat be kell tartani.

Mint láttuk, ez egy rendkívül bonyolult és összetett feladat. Jelentős átfedés van az információvédelem, ill. a műveleti területi biztosítás feladatrendszer között. Továbbá nemcsak a haderő, hanem civil szervezetek, ill. diplomácia útján is el lehet érni egy ellenség kezében lévő fontos személy kiadását, de ez nem tartozik dolgozatom témája alá.

2. 1. 4. 3. Információvédelem

Az információvédelem olyan aktív és passzív összetevőkből áll, amelyek célja, hogy megvédje a rendelkezésre álló információkat és információs rendszereket. Mindezt annak érdekében, hogy a megfelelő minőségű és mennyiségű információ időben a felhasználóhoz kerüljön. Az információs rendszereket az alábbi fenyegetésektől kell védeni:

- illetéktelen hozzáférés;
- kártékony szoftver;
- elektromágneses zavarás;
- elektronikus támadás;
- eszközök fizikai rombolása
- ellenséges propaganda

Alegység szinten ez a rádióforgalmazás szabályainak betartását, jelszavak és jelszámok használatát, a törzs híradó és informatikai részlegének fizikai védelmét foglalja magában.

2. 1. 4. 4. Baráti tűz elkerülése

A modern háborúban a baráti tűz az egyik legnagyobb fenyegetés a saját erőinkre nézve. Ékes példa az amerikai Patriot üteg által 2003. 03. 24-én lelőtt brit Tornado.⁶ A baráti tűz az esetek jelentős százalékában a parancsnok és/vagy katonáinak hibájából következik be. Az összhaderőnemi kötelékek esetében elengedhetetlen az összekötő tisztek alkalmazása. A baráti tűz kockázatát az alábbi körülmények együttes fennállása jelentősen csökkenti:

⁴ Az amerikaiak ezt Isolated Soldier Guidance-nek (ISG) nevezik.

⁵ Objective Rally Point

⁶ <http://www.foxnews.com/story/2003/03/24/british-two-killed-as-us-patriot-shot-down-fighter-jet/> letöltve: 2013. 10. 21.

1. a parancsnok „legyen képben” a helyzettel (legyen tisztában, hogy éppen melyik fázisban járnak, ismerje erőinek pontos elhelyezkedését, tevékenységét, állapotát, legyen tisztában a műveleti területen tartózkodó baráti nem kombattáns elemekkel);⁷
2. a célok körültekintő azonosítása (pontos, körültekintő, gyors azonosítása az alegység körzetében feltűnő céloknak, hogy baráti, ellenséges, semleges vagy ismeretlen. Az ismeretlen célokra tilos tüzelni kivéve, ha az előljáró parancsában ellenkező intézkedés szerepel⁸);
3. a parancsnok és minden egyes katonája tökéletesen tisztában van a kezében lévő pusztító eszközök hatásával (ez a biztonsági távolságok miatt elengedhetetlen);
4. a parancsnok határozottan vezeti az embereit, tisztában van az alegységei aktuális elhelyezkedésével, manővereivel;
5. a katonák tűzfegyelmének magas szintje (értsd: nem lőnek mindenre, ami mozog)

Azonban a parancsnoknak figyelmet kell arra is fordítania, hogy a szigorú tűzfegyellemmel ne törje le a katonáinak a harci kedvét. A tűz megnyitása előtti hezitálás, bizonytalanság pedig veszélyezteti a saját erőket, a feladat végrehajtásának sikerességét.

A baráti tűz elkerülése érdekében számos intézkedést kell bevezetni. Meg kell szervezni az együttműködést a saját alegységeink között, a szomszédos alegységekkel, ill. a tűz- és légi támogató szervekkel. Az emü. megszervezésébe számos feladat beletartozik, ezekre pár példa:

- közeli és távoli felismerési jelek
- tájékozási pontok, tüzelési szektorok meghatározása
- jelszavak különböző tevékenységekre, eseményekre
- jelszó (ez a jelszó a fentitől eltérően pusztán az azonosítást szolgálja), jelszám, jelhang
- sávhatárok, fázisvonalak, felelősségi körzetek egyértelmű meghatározása.

2. 1. 4. 5. Műveleti terület biztosítása

Az erők védelmének az a területe, amely a műveleti területen lévő baráti erők, eszközök, objektumok és infrastruktúra fizikai védelmével foglalkozik. Részterületei (melyek részben fedik egymást):

- bázis és környékének védelme: mindennemű bázisok védelmét kell ez alatt érteni egy kisebb outposttól kezdve egészen a stratégiai fontosságúakig pl.: kabuli reptér
- kritikus célok védelme: a művelet sikere szempontjából kulcsfontosságú személyek, eszközök és létesítmények védelme
- C2 pontok védelme
- terrorveszélyes célok védelme: ebbe a fentiek közül több is beletartozik, ám ezeken kívül bele kell venni pl. egy piacot, vagy forgalmas útkereszteződést is
- felszerelés és információk védelme a jogosulatlan hozzáféréstől
- reagáló erők műveletei: két fő céllal vethetik be őket: 1.) fenyegetés felszámolása 2.) fenyegetés csökkentése, kitartani a fő erők beérkezéséig
- Kommunikációs vonalak biztonsága
- ellenőrző-áteresztő pontok, outpostok: a műveleti területen belül és annak határán is célszerű felállítani EÁP-okat a saját csapatainkra, ill. a műveleti terület sikerére veszélyes személyek, ill. anyagok mozgását megnehezítendő.
- Konvoj biztosítás

⁷ Itt az amerikaiak a „situational awareness” kifejezést használják, aminek nem találtam hasonlóan tömör, adekvát magyar megfelelőjét, ezért inkább kifejtettem

⁸ Pl.: weapons-free zone: azaz mindenre lehet tüzelni, ami nem baráti

2. 1. 4. 6. Anti terrorizmus

Haderő szintű program a terrorveszély csökkentésére. Az amerikai hadsereg terrorellenes programja a következő pontokra koncentrál:

- kockázat kezelés
- tervezés
- kiképzés
- gyakorlatok
- forrásteremtés
- átfogó ellenőrzés

A katonai szervezet vezetőjének nyolc alap terrorellenes feladata van:

- program megfogalmazása
- összegyűjteni, elemezni és terjeszteni az információt
- összesíteni és csökkenteni a sebezhető pontokat
- figyelemfelhívás minden családtag, civil és katona esetében
- védelmi létesítmények fenntartása
- civil-katonai együttműködés kialakítása
- tervek, reagáló tervek készítése terrorcselekmény esetére
- gyakorlatok végrehajtása

A dolgozatomban vizsgált szinten ez a pont jelentéktelen.

2. 1. 4. 7. Túlélőképesség

A személyek, technikai eszközök, fegyverek és készletek védelmének minden aspektusát magába foglalja az ellenség megtévesztésével egy időben. A túlélőképesség harcászati szinten a következőket jelenti:

- helyes tevékenységi forma megválasztása
- manőverek alkalmazása, pozíciók, TÁS-ok váltása
- álcázás
- megtévesztés
- terep adottságainak kihasználása
- műszaki berendezések (TÁS, óvóhely stb.) megfelelő mennyiségű és minőségű kiépítése

A fenti felsorolás a túlélőképesség növelésének azon feladatait tartalmazza, amelyet a lövész alegység saját maga kell, hogy végrehajtson. Egy alegység túlélőképességét kiegészítő módon is növelni kell. Pl.: légvédelmi, vegyvédelmi szakalegységek támogatásával. Tágabb értelemben a lövész alegység túlélőképességének legalább feléért a harci- és harci kiszolgáló támogató szakcsapatok a felelősek.

2. 1. 4. 8. EÜ biztosítás

Parancsnokok és az egyes harcosok is felelősek az egészségvédelmi rendszabályok maradéktalan betartásáért és betartatásáért. A haderő egészségügyi támogatásáért felelős szervezet a következő tevékenységek végrehajtásáért felelős:

- megelőzés, leendő műveleti terület egészségügyi felderítése;
- tisztiorvosi feladatok, élelmiszerbiztonság;
- harci és harctéri stressz kezelése;
- laborvizsgálatok, elemzések;
- fogorvosi feladatok.

A megelőzés magában foglalja a katonák felkészítését a várható műveleti területnek megfelelően. Ez alatt értendő a fizikai felkészítés az esetleges extrém időjárási

körülményekre, pszichikai felkészítés, ezáltal csökkenteni a kulturális sokk mértékét, valamint a családtól való távolságból eredő nehézségeket.

A különböző betegségek, fertőzések megelőzésének egyik legfontosabb eleme a szemét és egyéb szerves hulladékok megfelelő kezelése. Igazából ez az a szint, amiért a lövész alegységek parancsnoka felelős. Tábori körülmények között a logisztikai támogató alegységek feladata az étel- és italbiztonsági rendszabályok betartása (pl. kézmosás, csajka, kanálgép mosása, vagy ezek helyett műanyag evőeszközök biztosítása).

2. 1. 4. 9. ABV védelem

Napjaink műveleteire más jellegű ABV fenyegetés a jellemző, mint húsz-harminc évvel ezelőtt. A tömeges nukleáris csapások valószínűsége igen alacsony, ellenben az illetéktelen kezekbe került vegyi és/vagy biológiai fegyverek kezelésük és előállításuk egyszerű volta miatt akár nagy veszélyt is jelenthetnek. Lövész alegységek szintjén az ABV felderítés, az egyéni védőeszközök használata, valamint a MOPP-szintek helyes alkalmazása a fő feladat. A következő MOPP-szinteket különböztetjük meg:

- MOPP alap: a gázálarc a katonánál, a védőkészlet relatív közelségben (logisztikai egységeknél);
- MOPP 0: a gázálarc és a védőkészlet is a katonánál van, de még nem vette fel;
- MOPP 1: védőzubbony és nadrág felvétele;
- MOPP 2: védőcsizma felvétele;
- MOPP 3: gázálarc felvétele;
- MOPP 4: védőkesztyű felvétele.

Lövész alegység továbbá az alábbi feladatokat kaphatja TÖPFE-kel⁹ kapcsolatban:

- TÖPFE lefogás: a TÖPFE bevetésének ellehetetlenítése az eszközök utáni nyomozással, diverziós műveletekkel.
- TÖPFE elleni támadás: az eszköz elfogása, biztonságos megsemmisítése, kezelőszemélyzet semlegesítése.

2. 1. 4. 10. Biztonság

A katonai műveletek magától értetődően erősen igénybe veszik, mind a személyi állomány fizikai és pszichikai állóképességét, valamint a technikai eszközöket is jelentősen megterhelik. Ez a részterület elsősorban az ilyen fáradásokból következő balesetek, hibák elkerülésével foglalkozik. A műveletek tervezése során a parancsnoknak figyelembe kell venni:

- az emberei terhelhetőségét;
- egyensúlyt kell találnia a művelet lehető leggyorsabb végrehajtása és a gyorsaságából eredő veszélyek között, azaz a tempó nem mehet a körületekintő végrehajtás rovására;
- felesleges kockázatok elvetése;
- CRM¹⁰ elvégzése minden feladat előtt.

A katonai szervezetek azon szintjétől, ahol megjelenik a törzs (lövészek esetén zászlóalj), lennie kell biztonsági tisztnek. Az ő feladatai:

- segítse és támogassa a pk. munkáját a biztonsággal kapcsolatos feladatok ellenőrzése, tervezése folyamán;
- álljon napi kapcsolatban a törzs erők védelméért felelős részlegével (ez általában igen egyszerűen megtörténik, mert mindkettő terület az S3-hoz tartozik);
- szemrevételezze a műveleti területet a saját feladatkörének szemszögéből.

⁹ TÖPFE = Tömegpusztító Fegyver

¹⁰ Composite Risk Management = Összetett Kockázatelemzés

2. 1. 4. 11. Műveleti biztonság

Műveleti biztonság alatt azt az eljárást kell érteni, amely során a baráti erők mozgását, információáramlását a következő szempontok alapján elemezzük:

- azonosítjuk azokat a tevékenységeket, amelyeket az ellenség felderítői nagy valószínűséggel figyelemmel kívánnak kísérni;
- meghatározni az ellenséges felderítő tevékenységre utaló jeleket, amelyekből a baráti erők számára kritikus információ nyerhető (mit derített fel az ellenség, mely terepszakaszokon folytat intenzív felderítést stb.);
- kiválasztani és végrehajtani azon tevékenységeket, amelyek semlegesítik, vagy elfogadható szintre csökkentik a baráti tevékenységek sebezhetőségét (mi az amit a korlátainkon belül tehetünk a baráti erők érdekében).

2. 1. 4. 12. Tűzszerész feladatok

A tűzszerész alegységek feladata, hogy semlegesítse vagy csökkentse a robbanószerkezetek okozta fenyegetést a saját erőkre nézve. A robbanószerkezetek napjaink műveleti területeinek egyik legjelentősebb veszélyforrásai. Csökkentik a manőverszabadságot, hosszantartó fenyegetést jelentenek, szinte akárhol előfordulhatnak, ezáltal jelentősen növelik a harci stresszt is (ezáltal hatással vannak az eggyel fentebbi részterületre). A legnagyobb fenyegetést napjainkban az IED¹¹-k jelentik. Ezt követik az UXO¹²-k, amelyek a koalíciós erők műveletei után is nagy számban maradhatnak a műveleti területen. Feladatuk:

- az IED-k, UXO-k felderítése (jóllehet javarészt a lövész alakulatok „botlanak beléjük”);
- azonosítása, hatástalanítása (ez kizárólag az ő feladatuk);
- továbbá a fegyver, lőszer, harcanyag visszavásárlási akciók során is jelentős szerepük van;
- biztosítják a saját erők mozgásszabadságát;
- robbanás utáni helyszínelés, technológiai felderítés;
- szoros együttműködés a műszaki csapatokkal;
- együttműködés a vegyvédelmi szakcsapatokkal az esetlegesen ABV veszélyes robbanószerzetekkel kapcsolatban.

Lövész alegységek szemszögéből az ő munkájuk az erők védelmének egy kiegészítő tevékenységi formája.

3. AZ ERŐK VÉDELME A MH SZABÁLYZÓI ALAPJÁN

A MH szabályzói közül - ami a lövész alegységek tevékenységét meghatározza - kettő foglalkozik bővebben az erők védelmével. Az egyik az Összhaderőnemi doktrína, a másik pedig a Magyar Honvédség szárazföldi haderőnemének harcszabályzata.

A Doktrína a következőképpen definiálja: „Az erők megóvása (Force Protection) valamennyi rendszabály és eljárás összessége, ami minimalizálja a személyi állomány, létesítmények, felszerelés és az egész művelet sebezhetőségét minden körülmények között és bármely fenyegetéstől, megőrizve a haderő cselekvési szabadságát és hadműveleti hatékonyságát. A megóvandó állományba beletartoznak az összhaderőnemi köteléken kívül a nem katonai személyek, a szerződés alapján szolgáltatást végző partnerek, civilek és külön

¹¹ IED = Improvised Explosive Device = Rögtönzött/Házilag barkácsolt Robbanószerkezet

¹² UXO = Unexploded Ordnance = fel nem robbant robbanószerkezet

megfontolás alapján a művelet érdekében is tevékenykedő nemzetközi szervezetek és nem kormányzati szervezetek tagjai és létesítményei is.”¹³

A Doktrína a továbbiakban – hasonlóan az amerikai szabályzathoz – a parancsnok felelősségi körzetébe utalja az erők védelméből eredő feladatok végrehajtását. Megkülönbözteti továbbá az erők védelmének tágabb és szűkebb értelmezését is: „Az erők megóvása (Force Protection) összhaderőnemi feladat, és tágabb értelmezésben minden időben és helyzetben a biztonság garantálását jelenti. Szűkebb értelmezésben a harctevékenységet éppen nem folytató katonai kötelék megóvását jelenti, amikor a műveleti területre való felvonulást végzi vagy ott menetet, átcsoportosítást, kivonást, felelősségi terület átadást – átvételt (váltást) hajt végre. Harctevékenység során az általános szabályok és alaprendeltetés szerinti harci és harci támogatási feladatok végrehajtása biztosítja az erők megóvását.”¹⁴

Az amerikai szabályzattal ellentétben azonban sokkal kevesebb területet foglal magában az ÖHD értelmezése. Ezeket a területeket is az amerikaihoz képest összekeverve, eltérő szinteken értelmezi:

A szűkebb értelmezésben használt „erők megóvása” fogalom a következő területeket foglalja magába:

- **személyi biztonság:** beléptetés, egyéni védőeszközök, megelőző rendszabályok, általános biztonsági rendszabályok;
- **műszaki biztonság:** az elhelyezés fizikai biztonsága, tűzvédelem, tűzszerész mentesítés, hevenyészett robbanószerkezetek és robbanócsapdák elleni védelem, robbantási fenyegetésekre és veszélyeztetésre való felkészültség;
- **légvédelem:** védekezés nagy távolságú és hadszíntéri rakéták okozta fenyegetés ellen, földi telepítésű légvédelmi eszközök készenlében tartása;
- **egészségvédelem:** általános egészség-megőrzési rendszabályok, sebesültszállítás és gyógykezelés megszervezése, védekezés a szélsőséges időjárási behatások ellen;
- **következmények felszámolása:** vészhelyzetekre vonatkozó tervek, felkészülés szükséghelyzetben való tevékenységre, kiürítés, civil-katonai együttműködés, a nyilvánosság tájékoztatása;
- **vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris védelem:** folyamatos megfigyelés, kimutatás, azonosítás, riasztás és jelentés, veszélyhelyzet felszámolásának irányítása, fizikai védelem, egészségügyi ellenintézkedések¹⁵

További fontos hazai okmány a Harciszabályzat. Egy rendkívül lényegre törő, frappáns, egyszerű meghatározással találkozhatunk: „Az erők megóvása a harc azon tartalmi eleme, amely lehetővé teszi a csapatok harcképességének megőrzését, biztosítja a döntő helyen és időben történő alkalmazásuk feltételeit.

Az erők megóvása magába foglalja:

- a hadműveleti támogatás rendszabályait;
- a katonák egészségéről való gondoskodást, harci moráljuk fenntartását;
- a fedezőbiztosítást;
- a saját csapatok által okozható veszteségek elkerülését;
- a csapatok vezetését.”¹⁶

Az összehasonlítás egyszerűsége kedvéért a magyar szabályzókat is besorolom az amerikaiak 12 pontjába. Mindezt azért, mert az amerikaiak 12 területe átláthatóbb, valamint teljesen lefedi az erők védelmének kérdéskörét

¹³ Magyar Honvédség Összhaderőnemi Doktrínája p. 122.

¹⁴ MHÖHD p. 122.

¹⁵ MHÖHD p.122-123

¹⁶ A Magyar Honvédség szárazföldi haderőnemének harciszabályzata IV. rész szakasz, raj, kezelőszemélyzet, honvéd p. 24.

4. ÖSSZEHASONLÍTÁS

Az előző két fejezetben megvizsgáltam az amerikai és a magyar szabályzókat ez erők védelmével kapcsolatban. Ebben a fejezetben a két szabályrendszer egymás mellé állításával fogom kiemelni a különbségeket. Az eltérések kimutatása után pedig megvizsgálom az eltérések okát, ill. lehetséges következményeit.

Mint láthattuk az amerikai szabályzat sokkal bővebben értelmezi az erők védelmét. Mindkét szabályzó az erők védelmét a harci támogatás részének tekinti, de az amerikai sok olyan részterületet is értelmez alatta, amelyet a magyar okmány kihagy, ill., az egyes szakcsapatok szakutasításában szerepel.

Az erők védelmének fogalmában lényegi tartalmi különbség nincsen a két szabályzat között. Azonban már most megállapítható, hogy az amerikai okmány minden tekintetben sokkal részletesebb, mint a magyar Doktrína és Harcszabályzat együttvéve.

Az FM 3-37 az erők védelmének 12 részterületét határozza meg, míg a Doktrína csupán hatot. A magyar szabályzóból kimaradt területekről (pl.: információvédelem, műveleti terület biztosítása stb.) természetesen nem feledkeztek meg a hazai katonai gondolkodók, hanem nem az erők védelme alá rendelték a rendszerben, hanem mellé, a harci támogatás, valamint a harci kiszolgáló támogatás egyéb részterületei alá.

Az amerikai szabályzat által felsorolt 12 pont sokkal részletesebb, világosabb és egyszerűbb felépítésű, mintha a magyar szabályzatokban egyesével keresgetnénk meg ugyanezeket a részeket.

Ezért ezen 12 pont alapján fogom megvizsgálni az erők védelme részterületeit. Összevetem, hogy mit írnak az amerikai és mit mi szabályzóink, megállapítom a különbségeket. Melyek azok a kérdéskörök, amik hiányoznak egyikből vagy a másikból, miért hiányoznak és miért nem jó (ha nem jó), hogy hiányoznak.

4. 1. Lég- és rakétavédelem

4. 1. 2.: A magyar szabályzók rendelkezései:

A légvédelmi szakcsapatok egyetlen, honvédtiszt-jelöltek számára elérhető szabályzatában sem szerepel az erők védelmének kérdésköre a légvédelmi szakcsapatok szemszögéből. Amivel kutatásom során találkoztam, csupán egyetemi jegyzetek szintjén fordult elő, az is az FM 3-37-ből lett egy az egyben lefordítva.

Az ÖHD természetesen foglalkozik a légvédelem kérdéskörével az erők védelmén belülre helyezve azt a rendszerben. „**légvédelem:** védekezés nagy távolságú és hadszíntéri rakéták okozta fenyegetés ellen, földi telepítésű légvédelmi eszközök készenlétben tartása”.¹⁷ Ennél a velős mondatnál több azonban nincs leírva.

A szárazföldi csapatok harcszabályzatában is csupán említés szintjén esik szó a légvédelemről. Az egyes feladatok végrehajtása során a parancsnoknak intézkednie kell légi figyelőről, valamint ügyeletes légvédelmi tüzeszközzel.

4. 1. 3.: Az eltérések és lehetséges következményeik

Mint láthatjuk az amerikai szabályzat sokkal részletesebben tárgyalja ezt a tárgykört. A magyar szabályzók nem határoznak meg korlátozásokat a fegyverhasználattal kapcsolatban, ill. légvédelmi készségi fokozatokat sem a szárazföldi csapatok részére. Ennek az az oka, hogy az amerikai haderő rendszeresen vet be lég- és rakétavédelmi fegyverrendszereket műveleti területen, míg a MH nem. Azonban, mivel ennek lehetősége nem zárható ki, ezért mindenképpen ezen a téren is ki kell képezni a szárazföldi csapatokat. Hiszen az összhaderőnemi harc során együtt kell működni a légi haderőnem csapataival, és ez nehezen

¹⁷ MHÖHD p. 123.

elképzelt az amerikaiakéhoz hasonló rendszabályok bevezetése – és ami talán ennél is fontosabb – begyakoroltatása nélkül.

4. 2. Személyi biztosítás

4. 2. 1.: A magyar szabályzók rendelkezései

Kutatásaim során az ÖHD-ban, a Harcszabályzatban, ill. más szabályzat szintű okmányban csupán minimális mennyiségben találkoztam ezzel a kérdéskörrel. Az alegységtől való elszakadás esetére egyetlen mondatban foglalja össze a katona kötelmeit: „A rajától való kényszerű elszakadás esetén azonnal csatlakozzon a legközelebbi rajhoz, és annak kötelékében folytassa tovább a harcot.”¹⁸

A Harcszabályzat a lesállás, rajtaütés, vállalkozás során rendelkezik, hogy a feladat közvetlen végrehajtása előtt járőrbázist kell foglalni, ill. a végrehajtás után az egymástól való elszakadás esetére gyülekezési körletet kell kijelölni. Továbbá hasonló célból vannak kijelölve szabályozó pontok és koordinációs terepszakaszok a menet végrehajtása során. A harcparancs ötödik pontjában természetesen a jelek és jelzések meghatározásra kerülnek. Ami nagyon hiányzik, az az elszakadt katonák útmutatójára vonatkozó utasítás.

4. 2. 2.: Az eltérések és lehetséges következményeik

Mint láthattuk, az amerikai szabályzat sokkal kiterjedtebb, több területet fed le, önálló tárgykörként kezelik. A leglényegesebb különbség, az ISG, hiszen ez az, ami konkrét feladatokat határoz meg az egyes katonának az ilyen esetekre. Az amerikai szabályzat nemcsak a megelőzésre gondol, hanem útmutatót kínál abban az esetben is, ha a katona már elszakadt az alegységtől. Míg a magyar szabályzók csupán az egyes feladatok kicsiny részeként tárgyalják a kérdést. Csupán az elszigetelődés megelőzésére tartalmaznak utasításokat, hogy mi a teendő, ha mégis ilyen történik, azzal kapcsolatban semmi sincs meghatározva.

Ennek oka valószínűleg az lehet, hogy a MH nem találkozott ilyen jellegű feladatokkal. Természetesen a műveleti területre történő kiutazás előtt kapnak ez irányú tájékoztatást a katonák. Azonban ez nem feltétlenül elegendő. Hiszen ha már az itthoni kiképzés során találkozik a katona ilyen rendszabályokkal, akkor könnyebben tudja alkalmazni, készség szinten el tudja sajátítani az alapjait. Ha pedig valamit készség szintjén tud, akkor az éles helyzetben, extrém stressz mellett az életét mentheti meg.

4. 3. Információvédelem

4. 3. 1. A magyar szabályzók rendelkezései

A releváns szabályzatok megvizsgálása során csak a Doktrínában találtam az információvédelemre vonatkozó közvetlen utasításokat: „Az információbiztonság a katonai szervezetek vezetésének, működésének sikere érdekében az adatok bizalmasságának, sértetlenségének és rendelkezésre állásának, valamint az adatkezelő képességek megfelelő szintű védettsége.

A kezelt adatok tömegtájékoztatás vagy egyéb okból történő nyilvánosságra hozatala, illetve nyilvános hozzáférés biztosítása előtt felülvizsgálati és engedélyezési eljárás biztosítja, hogy a műveletek sikeréhez szükséges adat ne kerülhessen illetéktelen kezekbe.”¹⁹

¹⁸ A Magyar Honvédség Szárazföldi Haderőnemének Harcszabályzata IV. rész szakasz, raj, kezelőszemélyzet p. 206.

¹⁹ MHÖHD p. 117

Mint látható ez a meghatározás elsősorban stratégiai megközelítéseket tartalmaz, hiszen egy doktrínának ez a feladata. A lövész alegységek szempontjából a Harcshabályzat az alábbi utasításokat tartalmazza:

- Rádiókészülékek üzemeltetése során szigorúan be kell tartani a rádióforgalmazás szabályait. Harc közben a szakasznál minden vezényszó nyíltan adható.²⁰
- Ha az ellenség zavarja a rádióforgalmazást, a század (szakasz) a parancsnok parancsára (jelére) térjen át tartalék frekvenciára.²¹
- A rádióálcázás rendszabályai:²²
 - a rádióállomások adásának teljes vagy részleges betiltása (rádiótilalom);
 - az információ legrövidebb idejű átfutását biztosító rádióforgalmi rendszer és üzemmód megválasztása;
 - az adóállomások kisugárzásának korlátozása csak az információtovábbítás idejére;
 - a régi forgalmi adatok felhasználásának megtiltása (áttelepüléskor);
 - a rádióállomások közötti hírváltás hívójelek nélküli lefolytatása, a táviratok (közlemények) vételkésztség és nyugtázás nélküli adása;
 - a rádióállomások minimálisan szükséges teljesítménnyel való üzemeltetése, speciális antennák alkalmazása;
 - a rádióállomás-kezelők munkájára jellemző sajátosságok megszüntetése;
 - a rádióforgalmi szolgálat szabályainak és az üzemfegyelem szigorú betartása;
 - az adóállomások vezetési pontokon kívül történő telepítése.

4. 3. 2. Az eltérések és lehetséges következményeik

Véleményem szerint ezek jelentős területét lefedik az információvédelemnek. Azonban a magyar szabályzatokban nem találtam rendelkezéseket a rádiótechnikai eszközök elektromágneses támadás elleni védelméről, valamint az eszközök fizikai védelméről. Összességében a lövész alegységek szintjén elégséges utasítás található a magyar szabályzatokban.

4. 4. BARÁTI TŰZ ELKERÜLÉSE

4. 4. 1. A magyar szabályzók rendelkezései

Az ÖHD nem tartalmaz semmilyen ez irányú utasítást, irányelvet.

A Harcshabályzat is csak csekély mértékben foglalkozik a baráti tűz elkerülésével. Egészen pontosan négy helyen:

1. A tűzrendszer megszervezésénél a tűzrendszer kritériumai között határozza meg „a baráti tűz kialakulásának minimalizálást”.²³
2. A V-alakú lesállásnál, a tűzrendszer különös gondossággal történő megszervezésére hívja fel a figyelmet, hiszen ebben az esetben majdnem egymással szemben helyezkednek el az alcsoportok.²⁴
3. A lesállás során a tűztámogató alcsoport feladatainak felsorolásánál: „A baráti csapatok elhelyezkedésének pontosítása a terepen, a baráti tűz elkerülése érdekében a veszélyes irányok kijelölése, szükség szerint megjelölése.”²⁵

²⁰ MH Harcshabályzat p. 57

²¹ MH Harcshabályzat uo.

²² MH Harcshabályzat p. 172.

²³ MH Harcshabályzat p. 48.

²⁴ MH Harcshabályzat p. 66.

²⁵ MH Harcshabályzat p. 68.

4. Közvetetten az alábbi mondat is részben a baráti tűz elkerüléséről szól: „A parancsnok minden időben ismerje alárendeltjei helyzetét, tevékenységét és állapotát.”²⁶

Ezen felül a harcparancs több pontja is közvetetten felelős a baráti tűz kockázatának csökkentéséért.

- Az 1. pontban (Általános helyzet) a katona megismeri a környezetet, amiben harcolni fog, információt kap a várható ellenségről, így tudja, hogy mire számíton, nagyjából mire kell lőnie. Továbbá a szomszédos ill. át-alárendelt erőkről is, így tisztában lesz azzal, hogy milyen további baráti erőkkel találkozhat a feladat végrehajtása során.
- A 3. pontban (Végrehajtás) a katonát tájékoztatja a parancsnoka, hogy pontosan mit, mikor, miért és hogyan kell csinálnia. Így elvileg pontosan tisztában kell lennie, hogy milyen eszközzel, milyen célokra fog tüzet kiváltani.
- Az 5. pontban (Vezetés, híradás) az alegységen belüli, valamint az alegységen belüli jelek és jelzések bizonyos részei (konkrétan jelszó, jelszám) javarészt a baráti tűz elkerülése érdekében kerülnek meghatározásra.

A fenti három pont ismerete a katonának alapvető kötelessége a feladat sikeres végrehajtása szempontjából. Továbbá a baráti tűz kockázatának minimalizálása miatt, ha lehet még fontosabb. Hiszen ha a katona nem tudja, hogy mi a feladata, mire kell lőnie, milyen baráti erők megjelenésére számíthat, akkor ez nagyban növeli a baráti tűz esélyét.

4. 4. 2. Az eltérések és lehetséges következményeik

Összességében mindkét fél szabályzói hasonló oldalról közelítik meg a témát. Mindkettőben meg van említve a parancsnok felelőssége és a jelek, jelzések fontossága. Az eltérések lényegesen kisebb mértékűek, mint a hasonlóságok:

1. a tűzrendszer megszervezése során a magyar szabályzók csupán annyit említenek, hogy a tűzrendszernek biztosítani kell a baráti tűz elkerülését, annak mikéntjére azonban nem térnek ki. Jóllehet ezen a téren az amerikai sem bőbeszédű, de több támpontot ad: a tűzrendszer megszervezése során egyértelműen ki kell jelölni a tájékozódási pontokat, a sávhatárokat, egyes fegyverek tűzmegnyitási és tűzbeszüntetési terepszakaszait. A Harcszabályzat a tűzvázlat elkészítésénél ugyan rendelkezik mindezekről, azonban nem a baráti tűz elkerülése kapcsán. Ez véleményem szerint nem súlyos hiányosság, hiszen ha a magyar szabályzatok rendelkezéseinek megfelelően járunk el, akkor – jóllehet közvetett módon – jelentősen mérsékeljük a baráti tűz kialakulásának kockázatát.
2. az amerikai szabályzat tárgyalja a célok körültekintő azonosításának kérdéskörét. A magyar szabályzók semmit nem határoznak meg ezzel kapcsolatban. Véleményem szerint ez nagy hiányosság, hiszen hiába van tisztában a katona, hogy milyen célokkal találkozhat a feladat során, ha nem azonosítja körültekintően, akkor az elviselhetetlen mértékben csökkenti a baráti tűz kialakulásának kockázatát.

Gyakorlatilag az eltérések jelentős része abból ered, hogy az amerikai szabályzat egy helyen, az erők védelme szempontjából közelíti meg ezt a problémakört, míg a magyar szabályzatok a harc megvívásának szemszögéből közelítenek. A tartalmi különbségek közül csak a fent említett második pont a jelentős eltérés.

²⁶ MH Harcszabályzat p. 42.

4. 5. MŰVELETI TERÜLET BIZTOSÍTÁSA

4. 5. 1. A magyar szabályzók rendelkezései

Ebben a témakörben közvetlenül egy sor sincsen a számunkra releváns magyar szabályzatokban. A műveleti területen előforduló ilyen jellegű feladatokat a MH erői az adott műveleti terület rájuk vonatkozó SOP-jának megfelelően hajtják végre.

Erre a területre is jellemző, hogy az egyes részfeladatokra vonatkozó utasítások megtalálhatóak a Harcshabályzatban. Ezek pedig: EÁP, menet (harcsherű és adminisztratív), konvojkísérés, átvizsgálás, járőrözés, őrség. Ezek alapján az egyes részfeladatok meg vannak határozva, de nincs egy egységes rendszerbe, „nagy képbe” belefoglalva.

4. 5. 2. Az eltérések és lehetséges következményeik

Az a tény, hogy a műveleti területre kikerülő erők felkészítését az ott érvényes SOP-k alapján hajtják végre, a külföldi művelet szempontjából nem probléma, sőt ez így célszerű. hiszen kint ezek szerint fogják ellátni a feladatukat. Azonban az esetleges országvédelmi feladatok ellátása során is szükség lehet az ilyen képességekre. Jóllehet, jelenlegi biztonsági környezetünkben hosszútávon sem valószínű, hogy a haderőt országvédelmi céllal kell alkalmazni, azonban a Magyar Honvédség elsődleges feladataként határozza meg a Doktrína az haza fegyveres védelmét.²⁷ Ezen felül lényegesen alaposabb annak a katonának a felkészültsége, aki nem először a műveleti területen találkozik ezekkel a feladatokkal, hanem a honi kiképzés során is.

4. 6. ANTI TERRORIZMUS

4. 6. 1. A magyar szabályzók rendelkezései

A Magyar Honvédség feladatrendszerének c) pontjának alpontja „a szükségállapot rendshabályai bevezetésének katonai feladatai”²⁸. Ennek része csak rendkívül szélsőséges helyzetben lehet része a terrorellenes feladatok végrehajtása, hiszen ezekért a Terror Elhárítási Központ a felelős.

A Harcshabályzat nem háborús műveletekről szóló fejezetei bőven elégséges támpontot nyújtanak az esetleges terrorveszély során felmerülő feladatok helyes megoldására.

A Magyar Honvédségben működik a TERRA nevű terrorvédelmi rendszer. Három szintű:

1. egyes alegységek meghatározott terror-elhárítási feladatainak megfelelő anyagok kiosztása az alegységek részére
2. kiosztott anyagok felhasználása (értsd: úttorlaszok, homokzsák fedezékek), őrség és egyéb szolgálatok megerősítése
3. éles lőszer kiosztása, mozgáskorlátozások bevezetése

4. 6. 2. Az eltérések és lehetséges következményei

Az USA hadereje az országuk jóval magasabb szintű terrorfenyegetettség miatt nagyobb részt kell hogy vállaljon ezekből a terror-elhárítási feladatokból, ennek megfelelően jóval kiterjedtebben foglalkoznak vele. Azonban Magyarország terrorfenyegetettsége jóval csekélyebb mértékű. Ehhez a szinthez viszont bőven elégséges az a szint, amelyen a MH részére kiadott szabályzatok foglalkoznak a témával.

²⁷ Egészen pontosan: MHÖHD p. 30.

²⁸ MHÖHD p. 30.

4. 7. Túlélőképesség

4. 7. 1. A magyar szabályzók rendelkezései

A magyar szabályzatokban konkrétan ez a témakör nem szerepel, azonban az amerikai FM 3-37 értelmezésének megfelelően is tetemes mennyiségű információ található a Harcshabályzatban és a Doktrínában is egyaránt. Részletesen:

- *helyes tevékenységi forma megválasztása*: véleményem szerint elég egyértelműen meg van fogalmazva. A Harcshabályzat szakaszparancsnok kötelmeire vonatkozó utasításából közvetetten, de egyértelműen következik, hogy a parancsnok a felelős azért, hogy legjobb tudása szerint hajtsa és hajtassa végre a feladatot. A parancsnok a felelős mindenért, amit ő, ill. az alegysége megtett vagy megtenni elmulasztott.
- *manőverek alkalmazása, pozíciók, TÁS-ok váltása*:
- *álcázás*: az álcázás minden egyes katona kötellessége. Az álcázással szemben támasztott követelmények: aktív, változatos, folyamatos.²⁹ A Harcshabályzatban is számos helyen találkozhatunk az álcázás végrehajtásának szükségességével. Pl.: a terep értékelése során³⁰; a lövészszakasz alkalmazásának alapelveinél³¹; a szakasz előkészített támadásra történő felkészülése során; a szakasz védelmi harca megvívásának általános rendjénél³² stb.

4. 7. 2. Az eltérések és lehetséges következményeik

Véleményem szerint ezen a területen a legnagyobb a hasonlóság a két szabályrendszer között. Az amerikai szabályzat az erők védelme szempontjából közelít, míg a magyar szabályzók a harc megvívása szempontjából. Vizsgálataim után azt a következtetést vonhatom le, hogy a magyar szabályzók is elegendő mennyiségű intézkedést határoznak meg, amelyek ugyan csak közvetetten, de biztosítják a túlélőképesség megfelelő színvonalát.

4. 8. EÜ BIZTOSÍTÁS

4. 8. 1. A magyar szabályzók rendelkezései

Az Összhaderőnemi Doktrínában jelentős részt szentelnek az egészségügyi biztosítás kérdéskörének. A magyar rendszer nem a logisztika alterületének tekinti a haderő eü biztosítását, hanem a nemzeti egészségügyi rendszer részének. Mindennek az oka pénzügyi racionalizálási szempontokra vezethető vissza.³³

A Doktrína a haderő eü – ellátását rendszerbe foglalja, és az alábbi alrendszereket határozza meg: gyógyítás, kiürítés, egészségvédelmi rendszer. Dolgozatom témája szempontjából fontosabbak a Harcshabályzat rendelkezései.

A Harcshabályzat is jelentős figyelmet szentel az eü biztosítás feladatainak. Meghatározza az eü biztosítás fogalmát, alapelveit, a végrehajtás elveit, és a parancsnok felelősségét. A Harcshabályzatban továbbá megtalálható a „nine-liner”³⁴ mintája is, a MEDEVAC³⁵/CASEVAC³⁶ kérés helyes módja is.

²⁹ Általános katonai kiképzés kézikönyve

³⁰ Harcshabályzat p. 27

³¹ Harcshabályzat p. 34.

³² Harcshabályzat p. 92.

³³ MHÖHD p. 147.

³⁴ Rögzített tartalmú, felépítésű harci okmány, amely az egészségügyi kiürítés

³⁵ Medical Evacuation = Egészségügyi kiürítés

³⁶ Casualty Evacuation = Sebesültek kiürítése

4. 8. 2. Az eltérések és lehetséges következményeik

Az általam vizsgált – harcászati – szinten az egészségügyi ellátórendszer megszervezésében lévő eltérések a magyar és a NATO rendszer között nem ütköznek ki. Továbbá egyáltalán nem befolyásolják hátrányosan, hiszen mint az a Harcshabályzatból is kiderül a lövész alegységek a harc megvívása során teljes mértékben a már jól bevált NATO módszereket alkalmazzák.

4. 9. ABV VÉDELEM

4. 9. 1. A magyar szabályzók rendelkezései

Az Összhaderőnemi Doktrína elsősorban nem a harc megvívásából eredő ABV veszélyekkel, hanem a „nem csapásból származó vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris védelem (továbbiakban CBRN) események lehetősége, a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris – más néven atom – fegyverek alkalmazásával való fenyegetés vagy használata mellett (a továbbiakban összefoglalóan: CBRN-kockázatok) folytatott összhaderőnemi hadműveleteket befolyásoló legfontosabb tényezőkkel”³⁷ foglalkozik. Az ABV környezetben vívott harc rendszabályai kiterjedtebben a Harcshabályzatban található meg ezért, elsősorban ezt a dokumentumot vizsgáltam.

A Harcshabályzat széleskörűen értelmezi az ABV-védelmet: „Az ABV-védelmi támogatás a hadműveleti (harc) támogatás szerves része, amely magába foglalja: az ABV-védelem; a harctéri tüzek elleni védelem, valamint a köd és füstképző eszközök alkalmazásának alrendszereit.”³⁸ A Harcshabályzat is tartalmazza a veszélyes harcanyagok kiszabadulásának nem csapás, hanem rombolás általi felszabadulásának veszélyét, de a fő hangsúly az ebben a környezetben történő tevékenységen van.

A Harcshabályzat egyértelműen a parancsnok felelősségi körébe utalja a megfelelő védelmi tevékenységek végrehajtását. Továbbá a lövész parancsnok a felelős azért, hogy milyen mértékben használja fel az ABV-védelmi szakalegységek segítségét.

A Harcshabályzat az ABV-védekezés tartalmát is meghatározza. Ez tartalmilag megegyezik az FM 3-37-nem leírtakkal. Csupán nyelvtani eltérések vannak. A Harcshabályzat az FM 3-37-tel teljesen megegyező módon négy színnel határozza meg az ABV-veszélyhelyzetet:

- **alacsony (zöld):** a szembenálló fél rendelkezhet ABV-fegyverekkel és megvan a lehetősége is, hogy bevesse, de nincs erre irányuló tevékenysége
- **közepes (sárga):** a szemben álló fél rendelkezik ABV fegyverekkel és szándékában állhat NATO erők és/vagy polgári célpontok elleni ABV támadás végrehajtására.
- **jelentős (narancssárga):** A szemben álló fél rendelkezik ABV fegyverekkel és szándékában áll NATO erők és/vagy polgári célpontok elleni ABV támadás végrehajtására, és a közeljövőben valószínűleg ABV fegyvereket fog alkalmazni.
- **magas (piros):** A szemben álló fél rendelkezik ABV fegyverekkel és szándékában áll NATO erők és/vagy polgári célpontok elleni ABV támadás végrehajtására, és ABV fegyvert fog alkalmazni rövid időn belül és/vagy egy bizonyos célpont ellen.

Ezen felül az ipari forrásból származó veszélyek kategorizálására is a NATO-ban elfogadott, FM 3-37-ben is megtalálható szintén négy színnel jelzett rendszert alkalmazza:

- **alacsony (zöld):** Az ipari infrastruktúra³⁹ és a biztonsági (védelmi) szintje magas, de veszélyes ipari anyag kibocsátás lehetősége nem zárható ki.

³⁷ MHÖHD p. 105.

³⁸ Harcshabályzat p. 158.

³⁹ Baleset, járulékos kár vagy szándékosság értékelésén alapul a kibocsátás valószínűsége

- **közepes (sárga):** Az ipari infrastruktúra biztonságának gyengesége és/vagy védettségi szintjének csökkenése miatt a veszélyes ipari anyag kibocsátás kockázata magas.
- **jelentős (narancssárga):** Az ipari infrastruktúra rossz állapota és/vagy védettségi szintjének elégtelensége miatt veszélyes ipari anyag kerülhet a környezetbe. A kibocsátás előtt figyelmeztető jelek lehetségesek.
- **magas (piros):** Az ipari infrastruktúra sérülése és/vagy a védelem hiánya miatt a veszélyes anyag kibocsátás kockázata igen magas. A kibocsátást nem előzi meg figyelmeztető jel.

Az egyéni védőeszközök használatára minden esetben az állomány illetékes parancsnok adhat utasítást. A védőeszköz használatát a Magyar Honvédségben is a NATO által elfogadott MOPP rendszer szabályozza.

Az FM 3-37 és a Harciszabályzat is meghatározza a feladatként az ABV-felderítést a felelősségi körzetben. Értsd: a lövész alegység nem küldhető ki ABV felderítésre, hiszen erre sem a felszerelése, sem pedig a kiképzettsége nincs meg, de a saját felelősségi területén köteles mindent megtenni az esetleges ABV-szennyezés mihamarabbi felderítéséért a rendelkezésre álló eszközeivel (pl.: Calid III harcanyag kimutató alkalmazása)

4. 9. 2. Az eltérések és lehetséges következményeik

A két szabályrendszerben ezúttal sem találhatók lényeges eltérések. Összességében megállapítható, hogy a MH részére az általam vizsgált szinten kiadott utasításokban a NATO által bevett eljárások átvétele található meg.

4. 10. BIZTONSÁG

4. 10. 1. A magyar szabályzók rendelkezései

Kutatásaim során az FM 3-37-ben meghatározott témakörrel egybevágó részeket elég nehezen találtam a magyar szabályzókban. Emlékeztetőül ezen alterület alatt az amerikai szabályzat elsősorban az állomány és a technika túlzott igénybevételének kockázataira hívja fel a figyelmet. Ezzel kapcsolatos rendelkezéseket a Harciszabályzat eü biztosítással foglalkozó részben a parancsnok kötelemi között találtam: „Kísérje figyelemmel a honvédek fizikai, pszichikai állóképességét, és rendellenesség esetén intézkedik orvosi vizsgálatra, történő eljuttatásukra;”⁴⁰

A haditechnika időszakos elhasználódásból eredő elvileg a haditechnikai kiszolgálást végző szakalegységek feladata, de az esetek jelentős részében a lövész alegységek is képesek üzemképesen tartani az eszközeiket arra a kevés időre, míg a haditechnikai kiszolgáló szakalegységek át nem veszik a feladatot. Erre nem a szabályzatok által meghatározott feladatuk miatt képesek, hanem a saját túlélésük érdekében.

4. 10. 2. Az eltérések és lehetséges következményeik

A magyar szabályzatokban meglehetősen közvetetten találkoztam ez irányú utasításokkal. Ennek oka szerintem szintén az, hogy a két szabályrendszer eltérő módon értelmezi ezt a területet. Míg az amerikaiak az erők védelme szempontjából egy külön részterületté formálták és részletesen kifejtették, addig a hazai szabályzatokban ennek a részterületnek csupán egyes elemeit lehet föllelni szétszórva a harci- és harci kiszolgáló támogatás egyes fejezetei, valamint a parancsnok kötelei között. Továbbá a magyar zászlóalj törzsekben nem szerepel a biztonsági tiszt beosztása, feladatait a logisztikai és a hadművelleti tiszt látja el.

⁴⁰ Harciszabályzat: p. 182.

Véleményem szerint ez a terület, jóllehet egyes részeire van utasítás a kutatási szintemen (harcászati szint, főleg a lövész szakaszra koncentrálni) a magyar szabályzatokban, összességében nem kapott megfelelő hangsúlyt. Ami a leginkább hiányzik, az a parancsnok felelősségének kihangsúlyozása a személyi állomány felesleges és túlzott leterheltségnek elkerülése érdekében.

4. 11. MŰVELETI BIZTONSÁG

4. 11. 1. A magyar szabályzók rendelkezései

A témába vágó szabályzatok vizsgálata során kizárólag az Összhaderőnemi Doktrínában találtam erre a kérdéskörre vonatkozó tartalmat:

„A műveleti biztonság célja a katonai művelet sajátosságai szerint kialakított tevékenységek és aktív, valamint passzív rendszabályok által a szemben álló felet meggátolni a saját és szövetséges erők elhelyezkedésére, képességeire vonatkozó adatok megismerésében, ezáltal nehezíteni a műveletek megértését, a saját és szövetséges erők ellen irányuló helyes és gyors döntések meghozatalát. A saját és szövetséges erőkre, képességekre, környezetre és egyéb, a katonai műveletekre vonatkozó védendő adatok folyamatosan pontosítottak és fenyegetésarányosan kategorizáltak, ami alapot ad a szükséges mértékű információvédelmi rendszer kialakításához és fenntartásához. A fontos és bizalmas munkakörök meghatározása, a jogszabályokban rögzített nemzetbiztonsági ellenőrzés mellett a katonai szervezetek vezetői az adatokhoz történő hozzáférési jogosultságokat, objektumokba történő belépéseket a végzett feladatok függvényében, a minimális szinten tartás elvének megfelelően határozzák meg.

A környezet vagy az információ fenyegetés változása esetén, valamint biztonsági események bekövetkezésekor a gyors kivizsgálás és a rendszabályok időszakos áttekintése, szükség szerinti rugalmas változtatása biztosítja a védelem folytonosságát.”⁴¹

Mint a fenti két bekezdésből világosan látszik, a Doktrína és az FM 3-37 egybevágó tartalommal bír. Mindkét dokumentum a saját műveleteink ellenséges felderítéssel szemben való védelmét érti a műveleti biztonság alatt.

Az általam vizsgált szinten ez elsősorban az álcázási és információvédelmi rendszabályok betartását jelenti, erről pedig fentebb található alpontokban már szóltam.

4. 11. 2. Az eltérések és lehetséges következményeik

Mint látható, harcászati szinten a műveleti biztonság olyan területeket érint, amelyek az erők védelme más részterületei alá tartoznak (álcázás, információvédelem). Éppen ezért az eltérések is ezekből erednek. Ezekről a különbségekről pedig a 4. 3. 2. valamint a 4. 8. 2. pontokat.

4. 12. TŰZSZERÉSZ FELADATOK

4. 12. 1. A magyar szabályzók rendelkezései

Sem az ÖHD-ban, sem a Harciszabályzatban nem találtam jelentős mennyiségű információt a tűzszerészek feladatával kapcsolatban. Csupán említés szintjén találhatók meg a harciszabályzatban:

- C-IED tevékenység során a tűzszerész csoportok fontossága⁴²
- EÁP speciális személyzeteként⁴³
- felkelő ellenes hadműveletek során a fegyverek és robbanóanyagok elkobzása során⁴⁴

⁴¹ MHÖHD p. 117.

⁴² Harciszabályzat p. 114

⁴³ Harciszabályzat p. 122.

⁴⁴ Harciszabályzat p. 138.

Kutatásaim során a MH tűzszerészei részére csupán a Mű/31 utasítást találtam. A magyar tűzszerészek műveleti területen a helyi SOP-k alapján dolgoznak.

5. 12. 2. Az eltérések és lehetséges következményeik

Dolgozatom témája szempontjából nincs eltérés a két szabályrendszer között, hiszen a lövész alegységek szempontjából mindegyik szabályzat a következőket tartalmazza:

- lövész alegységeknek nem feladata az IED-k és UXO-k hatástalanítása
- felderítésükért csak a saját felelősségi körzetükben a felelősök
- a tűzszerészek munkáját biztosítaniuk kell

5. ÖSSZEGZÉS

Dolgozatomban megvizsgáltam az amerikaiak 12 pontja alapján az erők védelméről írt magyar szabályzatokat. Nem vettem figyelembe a Harcászati kézikönyv szakaszparancsnokok és szakasz vezénylő tiszthelyettesek részére c. könyvet, ill. semmilyen egyetemi jegyzetet. Mégpedig azért nem, mert ezek nem szabályzat erejű rendelkezések, hanem csupán kiképzési segédletnek tekinthetők.

Vizsgálataim során szinte minden ponton találtam eltéréseket. Ezek okai véleményem szerint a következők:

- az amerikai FM 3-37 az erők védelméről szól, míg a MH nem rendelkezik ilyen szabályzattal, így kénytelen voltam a nemrég megjelent Harcshabályzatból és az Összhaderőnemi Doktrínából dolgozni. Ezekben pedig értelem szerűen nem az erők védelme, hanem a harc megvívása a fő szempont.
- A magyar szabályzók máshogy kategorizálják az erők védelme részterületeit, ezért nehéz volt az egybevágó területeket megkeresni és összehasonlítani.

Vizsgálataim során jelentős eltéréseket találtam a lég- és rakétavédelem, a baráti tűz elkerülése, a személyi biztosítás, a műveleti terület biztosítása, anti terrorizmus, és biztonság. A feltárt különbségek röviden, még egyszer pontokba szedve:

- **lég- és rakétavédelem:** magyar szabályzatokban semmi sincsen meghatározva a lövész csapatok részére a fegyverek alkalmazásáról, a légvédelmi veszélyhelyzetekről
- **baráti tűz elkerülése:** a Harcshabályzat említi ugyan a tűzrendszer megszervezésénél, továbbá a harcparancs 1., 3., és 5. pontja is tartalmaz a baráti tűz elkerülése érdekében hozott rendszabályokat. Azonban véleményem szerint a baráti tűz olyan magas kockázatot jelent napjainkban, hogy mindez elégtelen, kiterjedtebb szabályozásra, legfőképpen a parancsnok ez irányú kötelemeinek pontos és mindenre kiterjedő meghatározására van szükség.
- **személyi biztosítás:** ez a részterület rendkívül felületesen van kezelve itthon. Javaslom megvizsgálni a szövetséges országok ez irányú rendelkezéseit. Főleg az ISG (Isolated Soldier Guidance) átvételét, vagy hasonló rendszabály kidolgozását.
- **műveleti terület biztosítása:** ez egy olyan terület, amellyel már találkozott a MH (PRT), mégis elenyésző információ – és az is közvetetten – található ebben a témában a magyar szabályzatokban. Javaslom az ez irányú tapasztalatok összegzését, és ezek alapján a megfelelő utasítások kidolgozását.
- **anti terrorizmus:** ezen a ponton is hatalmasak az elérések, de sem az ország terrorfenyegetettsége, sem dolgozatom témája nem indokolja, hogy ezt hiányosságnak véljem.
- **biztonság:** a magyar szabályzatok eltérő látásmódjából eredően csupán közvetett utasításokat találtam ebben a kérdéskörben. Hiányosságnak tartom, hogy a parancsnok felelőssége az állomány és technika túlzott és felesleges leterhelésének elkerülése érdekében nincs kellőképpen kihangsúlyozva.

Dolgozatom eredménye a fenti pontokban tömören látható. Félreértés ne essék, nem a magyar szabályzatok földbedöngölése volt a célom. TDK-mmal az volt a célom, hogy rámutassak az esetleges hiányosságainkra

Föl lehet tenni azt a kérdést is, hogy miért csak a szabályzatokból dolgoztam. Nos erre rendkívül egyszerű a válaszom. A katonai kiképzés, felkészítés feladata, hogy megtanítsa a katonát a szabályzat által meghatározott feladatok végrehajtására. Az a tevékenység, ami nincs benne az adott fegyvernem/szakcsapat szabályzatában, arra igen nagy valószínűséggel nem lesz kiképezve.

Munkámat ajánlom figyelmébe minden parancsnoki szakos tisztjelölt társamnak, fiatal tisztnek, akik legjobb tudásuk szerint kívánják feladataikat ellátni, továbbá a szabályzatokat alkotó főtszít uraknak is támpontul szolgálhat.

6. FELHASZNÁLT IRODALOM

A Magyar Honvédség szárazföldi haderőnemének harcszabályzata IV. rész szakasz, raj, kezelőszemélyzet, MH kiadvány 2012

Ált./27 Magyar Honvédség összhaderőnemi doktrína 2. kiadás, MH kiadvány, 2007

FM 3-0 Operations, HQ Department of the Army, 2008

FM 3-37 Force Protection, HQ Department of the Army, 2009

7. KÉPEK FORRÁSA

Borítón szereplő kép:

http://1.bp.blogspot.com/_w1Te9kELSl8/S5XHcdrMfTI/AAAAAAAAAL-M/anOYlpCEjFw/s1600-h/Force+Protection,+Inc.+LOGO.jpg (2013. 11. 13.)

Tartalom

1. BEVEZETÉS.....	2
2. AZ ERŐK VÉDELME A US ARMY FM 3-37 ALAPJÁN	2
2. 1. Definíció:.....	2
2. 1. 1. Az erők megóvása magába foglalja:.....	2
2. 1. 2. Az erők védelmének formái:	2
2. 1. 3. A védelem alapelvei:	3
2. 1. 4. Az erők védelme területei.....	3
2. 1. 4. 1. Lég- és rakétavédelem:.....	4
2. 1. 4. 2. Személyi biztosítás	4
2. 1. 4. 3. Információvédelem.....	5
2. 1. 4. 4. Baráti tűz elkerülése	5
2. 1. 4. 5. Műveleti terület biztosítása.....	6
2. 1. 4. 6. Anti terrorizmus.....	7
2. 1. 4. 7. Túlélőképesség	7

2. 1. 4. 8. EÜ biztosítás.....	7
2. 1. 4. 9. ABV védelem.....	8
2. 1. 4. 10. Biztonság.....	8
2. 1. 4. 11. Műveleti biztonság	9
2. 1. 4. 12. Tűszerész feladatok	9
3. AZ ERŐK VÉDELME A MH SZABÁLYZÓI ALAPJÁN.....	9
4. ÖSSZEHASONLÍTÁS.....	11
4. 1. Lég- és rakétavédelem.....	11
4. 1. 2.: A magyar szabályzók rendelkezései:.....	11
4. 1. 3.: Az eltérések és lehetséges következményeik	11
4. 2. Személyi biztosítás	12
4. 2. 1.: A magyar szabályzók rendelkezései.....	12
4. 2. 2.: Az eltérések és lehetséges következményeik	12
4. 3. Információvédelem.....	12
4. 3. 1. A magyar szabályzók rendelkezései.....	12
4. 3. 2. Az eltérések és lehetséges következményeik	13
4. 4. BARÁTI TŰZ ELKERÜLÉSE	13
4. 4. 1. A magyar szabályzók rendelkezései.....	13
4. 4. 2. Az eltérések és lehetséges következményeik	14
4. 5. MŰVELETI TERÜLET BIZTOSÍTÁSA	15
4. 5. 1. A magyar szabályzók rendelkezései.....	15
4. 5. 2. Az eltérések és lehetséges következményeik	15
4. 6. ANTI TERRORIZMUS	15
4. 6. 1. A magyar szabályzók rendelkezései.....	15
4. 6. 2. Az eltérések és lehetséges következményeik	15
4. 7. Túlélőképesség	16
4. 7. 1. A magyar szabályzók rendelkezései.....	16
4. 7. 2. Az eltérések és lehetséges következményeik	16
4. 8. EÜ BIZTOSÍTÁS.....	16
4. 8. 1. A magyar szabályzók rendelkezései.....	16
4. 8. 2. Az eltérések és lehetséges következményeik	17
4. 9. ABV VÉDELEM	17
4. 9. 1. A magyar szabályzók rendelkezései.....	17
4. 9. 2. Az eltérések és lehetséges következményeik	18

4. 10. BIZTONSÁG	18
4. 10. 1. A magyar szabályzók rendelkezései.....	18
4. 10. 2. Az eltérések és lehetséges következményeik	18
4. 11. MŰVELETI BIZTONSÁG	19
4. 11. 1. A magyar szabályzók rendelkezései.....	19
4. 11. 2. Az eltérések és lehetséges következményeik	19
4. 12. TŰZSZERÉSZ FELADATOK	19
4. 12. 1. A magyar szabályzók rendelkezései.....	19
5. 12. 2. Az eltérések és lehetséges következményeik	20
5. ÖSSZEGZÉS.....	20
6. FELHASZNÁLT IRODALOM	21
7. KÉPEK FORRÁSA.....	21
TARTALOM.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.